

ביטוח סיעוד

ביטוח סיעוד נועד לאפשר לקשישים הזקוקים לעזרה בתפקוד היומיומי או להשגחה להמשיך ולחיות במסגרת הקהילה זמן ממושך ככל האפשר, באמצעות מתן שירותים כמו טיפול אישי ותשלום גמלאות בכסף, לאלה מהם הזקוקים לעזרה בתפקוד היומיומי או להשגחה, ובכך גם לסייע למשפחות המטפלות בהם.

מי זכאים לגמלת סיעוד?

החוק חל על כל המבוטחים בביטוח אזרח ותיק ושאיירים, על עקרות בית (נשים נשואות שאינן עובדות מחוץ לביתן) ועל עולים חדשים שאינם מבוטחים בביטוח אזרח ותיק ושאיירים. תוכנית ביטוח סיעוד אושרה בכנסת ב-1980 במסגרת חוק הביטוח הלאומי, והחלה לפעול באפריל 1988.

לגמלת סיעוד זכאי כל תושב ישראל בגיל הזכאות¹, המתגורר בקהילה (בביתו, אצל בן משפחה, בדירור מוגן או במחלקה לעצמאים או לתשושים במוסד סיעודי), אם הוא מוגבל בתפקודו הפיזי או הקוגניטיבי ועומד במבחן הכנסות על פי התקנות. לא זכאים לגמלה מי ששויים במחלקה סיעודית או במחלקה לתשושי נפש בבית אבות או בבית חולים גריאטרי או במוסד שרוב הוצאות אחזקתו ממומנות בידי גוף ציבורי. במבחן ההכנסות נבחנות הכנסותיהם של הזכאים ובני/בנות הזוג. הגמלה ניתנת בעין (שירותים) או בכסף או בשילוב של שירותים וכסף (להלן **גמלה משולבת**).

עד הנהגת הרפורמה בסיעוד באוקטובר 2018, הרוב המכריע של הזכאים קיבלו גמלה בעין ולא בכסף – שירותים שסיפקו ארגונים שונים ומימן הביטוח הלאומי: טיפול אישי או השגחה בבית, הסעה וטיפול אישי במרכז יום, אספקת מוצרי ספיגה, שירותי מכבסה ומימון משדרי מצוקה. בשנים 2008-2015 הונהגו תוכניות ניסיוניות שונות לבחירה בגמלה בכסף². מנובמבר 2018 הזכאים לגמלה יכולים לבחור לקבל את הגמלה, חלקה או במלואה בהתאם לרמת הגמלה, בכסף במקום בשירותים.

1 גיל הזכאות לגמלת סיעוד הוא גיל הפרישה: לגברים 67, לנשים – עולה על-פי שנת הלידה שלהן (ב-2022 62 וארבעה חודשים לילידות 1960).

2 ראו דוחות של השנים הרלוונטיות.

כאשר אי אפשר לספק טיפול אישי בבית, משולמת הגמלה בכסף ושיעורה במקרה זה הוא 80% מערך הגמלאות בעין (שירותים) המקבילות לה (משום שעל הזכאי לא חלים תשלומים החלים על ספקי שירותים, כמו תשלום מע"מ ותקורה).

מי שמעסיק מטפלת צמודה יכול לקבל את הגמלה כולה או את חלקה בכסף, וגם במקרה זה יהיה שיעורה 80% מערך הגמלאות בעין המקבילות³.

הזכאות לגמלה או לגמלה שהוגדלה בעקבות בקשה להחמרה ניתנת מהיום השמיני שלאחר הגשת התביעה/הבקשה (עד מרץ 2016 – מה-1 בחודש שאחרי החודש שבו הוגשה התביעה/הבקשה).

רמות הגמלה בעבר

בינואר 2007 נקבעו שלוש רמות של גמלה לפי רמת התלות: נמוכה (בשיעור 91% מקצבת נכות מלאה ליחיד) למימון 9.75 שעות טיפול ביתי בשבוע; בינונית (בשיעור 150%), ל-16 שעות; וגבוהה (בשיעור 168%), ל-18 שעות. ממרץ 2009 ניתנו תוספות ברמה הבינונית והגבוהה של שלוש וארבע שעות בהתאמה למי שלא היה להם היתר בתוקף להעסקת מטפלת זרה. מיוני 2016, בני 90 זכאים אוטומטית לגמלה ברמה הגבוהה.

מיולי 2016 רמות הגמלה מוגדרות במונחים של **יחידות שירות** (שעות טיפול סיעודי בשבוע) במקום כאחוזים מקצבת נכות. כדי לעגן בחוק את ערכי הגמלה בשעות טיפול, גם השירותים האחרים המוצעים מוגדרים במונחים אלה, והם מופחתים ממספר שעות הטיפול בבית לפי ערךן של יחידות השירות.

עם המעבר להגדרה כיחידות שירות, הגמלה בכסף הוגדרה כמספר יחידות השירות ברמת גמלת השירותים המקבילה כפול תעריף השעה המשולם לחברות פרטיות (שהוא גבוה במעט מהתעריף המשולם למלכ"רים, בשל כללי מיסוי). הגמלאות בכסף מתעדכנות לפי תעריף שעת טיפול בבית שמספקות החברות הפרטיות (בעקבות עדכונים בשכר המינימום למשל). בשנת 2022 שוויין של יחידות השירות נותר זהה לשוויין כפי שהתעדכן לאחרונה (לפני אפריל 2023) בפברואר 2019.

הרפורמה בביטוח הסינווד – 2018

בנובמבר 2018 נכנסה לתוקף הרפורמה בביטוח הסינווד, ובמסגרתה נקבעו שש רמות גמלה והורחבה האפשרות להמיר את השירותים לכסף באופן מלא (רמה 1) או חלקי (רמות 2-6 כדי לעודד העסקה של מטפלות ישראליות, נמשכה החלת הכלל שלפיו ברמות הגמלה הבינונית והגבוהות העסקת מטפלות ישראליות מזכה בתוספת יחידות שבועיות לגמלה יחידות: ברמות

3 הרוב המכריע של המטפלות הוא נשים ולכן נקטנו לשון נקבה. מאז החלת הרפורמה אין הסדר מטפלת צמודה נוגע לרמה 1, משום שברמה זו הזכאות לכל הגמלה בכסף ניתנת ללא שום תנאי.

ביטוח סיעוד

4-3 שלוש יחידות בשבוע, וברמות 5-6 ארבע יחידות בשבוע. הרפורמה הופעלה בשלושה שלבים והושלמה בינואר 2021.

רמות הגמלה החדשות

שש רמות הגמלה החדשות נקבעו בהתאם למידת התלות של הזכאי, שלראשונה נקבעה בחוק: 2.5-10.5 נקודות במבחן התלות. נקבע שיחיד ("בודד") עם 2.5-9 נקודות יהיה זכאי לתוספת של 1.5 נקודות ולרמה אחת גבוהה יותר מזה שאינו יחיד, ויחיד שיש לו עד 2 נקודות יהיה זכאי לתוספת של חצי נקודה, המקנה זכאות לרמה 1. מי שמצבם הרפואי והתפקודי קשה במיוחד והוגדרו כזקוקים להשגחה מתמדת מורכבת זכאים לגמלה ברמה 6 (מפברואר 2019).

לוח 1: רמות הגמלה החדשות (מנובמבר 2018). לפי ניקוד התלות

רמת גמלה	ניקוד מינימום	ניקוד מקסימום
1	2.5	3
2	3.5	4.5
3	5	6
4	6.5	7.5
5	8	9
6	9.5	10.5

המרת הגמלה לכסף

בעקבות הרפורמה הורחבה כאמור לכלל הזכאים האפשרות להמיר בכסף את הגמלה – חלקה או כולה.

- האפשרויות לגמלה ברמה 1:
  - 5.5 יחידות שירות בעין (כולל טיפול אישי בבית);
  - 5.5 יחידות שירות בכסף בערך של 100% יחידת שירות בעין המשולמת לחברה פרטית;
  - 5.5 יחידות שירות כגמלה משולבת (כסף ושירותים);
  - 9 יחידות שירות בעין (ללא טיפול אישי בבית);
- הזכאים למחצית הגמלה בשל מבחן הכנסות זכאים למחצית מספר היחידות בכל אחת מהאפשרויות, לפי בחירתם.
- רמות 2-6 – זכאים לקבל בכסף עד 4 מיחידות השירות (לפי בקשתם).
- רמות 3-6 – זכאים לקבל עד כשליש מיחידות השירות בכסף (כפוף לאישור של עובדת סוציאלית מטעם המוסד).
- ערכן בכסף של היחידות ברמות 2-6 הוא 80% מערך יחידות שירות בעין המשולמות לחברה פרטית.

לוח 2: מספר יחידות השירות לפי רמות הגמלה החדשות (מנובמבר 2018) ולפי פעימה

פעימה שלישית ינואר 2021 ואילך		פעימה שנייה ינואר 2020-דצמבר 2020		פעימה ראשונה נובמבר 2018-דצמבר 2019		רמת הגמלה*
מעסיקים זרה	מעסיקים ישראלית	מעסיקים זרה	מעסיקים ישראלית	מעסיקים זרה	מעסיקים ישראלית	
9 או 5.5	9 או 5.5	9 או 5.5	9 או 5.5	9 או 5.5	9 או 5.5	**1
10	10	10	10	10	10	2
14	17	12	15	12	15	3
18	21	17	20	16	19	4
22	26	21	25	19	23	5
26	30	26	30	24	28	6

* אלה הזכאים למחצית גמלה עקב מבחן הכנסות יקבלו מחצית ממספר היחידות הנקוב בלוח.
** מקבלי 9 יחידות ברמה 1 אינם יכולים לקבל טיפול אישי בבית.

מבחן תלות ומבחן הכנסות

מבחן התלות (ADL) בודק באיזו מידה האדם זקוק ל**סיוע** בפעולות היומיום או לה**שגחה** בשל פגיעה ביכולת הקוגניטיבית, הידרדרות בבריאות הנפשית או בשל מצב פיזי. פעולות היומיום הן רחצה, הלבשה, ניידות (תנועה בבית והימנעות מנפילות), טיפול בהפרשות ואכילה (לרבות חימום מזון ושתייה). הניקוד הקובע במבחן התלות הוא הגבוה בשני הציונים (פעולות יומיום והצורך בהשגחה). למתגוררים בגפם ("בודדים"), לרבות מי שמתגוררת עמו מטפלת בשכר, ניתנת תוספת ניקוד של 1.5 נקודות.

את מבחן התלות עושות מעריכות מקצועיות – אחיות, מרפאות בעיסוק ופיזיותרפיסטיות – העוברות הכשרה מתאימה, והוא מתקיים בבתי התובעים או על פי מסמכים רפואיים (או מסמכים רפואיים ושיחות טלפון משלימות עם התובעים או בני משפחותיהם⁴). ניקוד התלות נקבע על פי המסמכים הרפואיים שהוגשו בתביעה, ריאיון עם התובע ועם בני משפחתו והתרשמות המעריכה אם התקיים ביקור. בני 90 ויותר יכולים להיבדק בידי רופא מומחה בגריאטריה במסגרת עבודתו הציבורית או במרפאתו או בביתם.

ההחלטה אם לוותר על הבדיקה בבית נתונה להחלטתן של המעריכות-יועצות בסניפי הביטוח הלאומי. הביטוח הלאומי מעודד הערכות תלות על פי מסמכים רפואיים, ככל שהמסמכים מאפשרים זאת (ראו לוח 6). ערעור על רמת הגמלה או על החלטה בעניין גמלה זמנית אפשר

4 ההערכה לפי מסמכים רפואיים הונהגה בשלבים: מאפריל 2011 עד אפריל 2012 – רק במצבים קשים; ממאי 2012 – גם לרמת גמלה נמוכה; ממארכ 2016 – בכל רמות הגמלה.

ביטוח סיעוד

להגיש לוועדות המייעצות (ראו להלן), שבהן מכהנים רופאים מומחים בגריאטריה או ברפואה פיזיקלית ושיקום ואחיות מוסמכות.

מבחן הכנסות אחיד נערך לכל תובע. במבחן ההכנסות נכללות ההכנסות של בן הזוג (למי שיש לו בן זוג), ומתחשבים בהרכב בני המשפחה של התובע: בני זוג וילדים קטינים, או משרתים בצה"ל, או בשירות לאומי, או לומדים במסגרת השלמת לימודים על-יסודיים. במבחן ההכנסות מובאות בחשבון ההכנסות של שלושה חודשים רצופים מארבעת החודשים שקדמו להגשת התביעה ונבחרים שלושת החודשים הרצופים שבהם היו ההכנסות הנמוכות ביותר.

ההכנסות המובאות בחשבון הן הכנסות לפי סעיף 2 לפקודת מס הכנסה הן (הכנסות מעבודה שכירה או מעבודה עצמאית, דיווידנדים וריביות, גמלאות, הכנסות מנדליין ומנכסים אחרים והכנסות נוספות). ההכנסות שאינן מובאות בחשבון הן הכנסות חודשיות מביטוחים סיעודיים פרטיים, קצבאות לנפגעי רדיפות הנאצים מישראל או ממדינות אחרות, והכנסות מגמלאות מסוימות (קצבת ילדים, הענקות לחיילים ולבני משפחותיהם, דמי מחיה לאלמנה וליתום, קצבה לשירותים מיוחדים, גמלה לילד נכה, גמלאות מיוחדות לנפגעי עבודה, ותשלומים לנפגעי פוליו, גזזת ועירווי דם).

לוח 3: מבחן ההכנסות לזכאות לגמלה*

גמלה	ההכנסה	
מלאה	השכר הממוצע או פחות*	יחידה ללא בן/בת זוג
מחצית הגמלה	יותר מהשכר הממוצע ועד 1.5 פעמים השכר הממוצע	
לא זכאי לגמלה	יותר מ-1.5 השכר הממוצע	
מלאה	1.5 פעמים השכר הממוצע או פחות	יחידה עם בן/בת זוג**
מחצית הגמלה	יותר מ-1.5 פעמים השכר הממוצע ועד 2.25 פעמים השכר הממוצע	
לא זכאי לגמלה	יותר מ-2.25 פעמים השכר הממוצע	

הערה: הלוח מתייחס לרוב התובעים.
 * השכר הממוצע לפי סעיף 2 בחוק הביטוח הלאומי.
 ** ההכנסות המשותפות. כאשר שני בני הזוג מגישים תביעה לגמלה, הכנסתם המשותפת מחולקת לשניים ומבחן ההכנסות נערך לכל אחד כאילו היה יחיד.

גמלה זמנית

כאשר צפוי שיפור בתפקוד (למשל לאחר ניתוח החלפת מפרק הירך או לאחר אירוע מוחי שקרה זמן קצר לפני הבדיקה), ניתנת גמלה זמנית לתקופה של 2-12 חודשים. בני 80 ויותר נבדקים שוב סמוך לתום התקופה, ובני פחות מ-80 נבדקים סמוך לסוף התקופה לפי בקשתם. בדומה לגמלה הקבועה, גם הזכאות לגמלה הזמנית מתחילה ביום השמיני שלאחר הגשת התביעה.

שינויי חקיקה ושינויים מנהליים, 2022

- **תשלום גמלת סיעוד למעסיקים של עובדים זרים גם כאשר פג תוקף היתר העסקתם:** בשל הגבלות התנועה הבינלאומיות בעקבות מגפת הקורונה, לא אכפו רשויות המדינה ב-2021 וב-2022 יציאה מישראל של עובדים זרים בסיעוד. לכן החליט הביטוח הלאומי לשלם גמלאות סיעוד גם לזכאים שהעסיקו מטפלת זרה שפג תוקף היתר העסקתה.
- **העלאת גיל הזכאות לנשים:** ב-2022 הועלה גיל הפרישה לנשים ילידות 1960 מ-62 ל-62 וארבעה חודשים. גיל הפרישה לנשים הוא גם גיל הזכאות לגמלת סיעוד, גדל בהדרגה בהתאם לשנת הלידה ולכן גם גיל הזכאות לגמלת סיעוד עלה.
- **הרחבת סל השירותים – קהילה תומכת:** לאחר תום תוכנית ניסיונית נוספו לסל השירותים שירותי קהילה תומכת (מרץ 2022, לוח ח 2 בחוק הביטוח הלאומי). קהילה תומכת היא שירות של אב/אם קהילה המסייעים לזכאים בצורכי היומיום (שירותי תחזוקה קלים בבית, ביקורים, לחצן מצוקה והשתתפות בפעילות חברתית).
- **הפעלת מערכת דיווח נוכחות:** במחצית השנייה של 2022 הופעלה תוכנית ניסיונית של דיווח נוכחות בקרב מטפלות ישראליות במודיעין.

תביעות לגמלה ובקשות להחמרה

תביעות לגמלה

מספר התביעות החדשות לגמלת סיעוד של מי שלא היו זכאים לגמלה בזמן הגשת התביעה היה ב-2022 127,713 – עלייה של 10.5% לעומת 2021. עלייה זו היא המשך מגמת הגידול במספר התביעות של קבוצה זו מאז הרפורמה ב-2018 (חוץ משנת 2021 שבה מספר התביעות ירד בהשוואה ל-2020, אך עדיין היה גבוה בהרבה ממספרן לפני הרפורמה) (לוח 4). בדומה ל-2021, 57.1% מהתביעות היו תביעות ראשונות ו-42.9% תביעות חוזרות.

בעקבות הרפורמה גדל שיעורן של התביעות הראשונות בכלל התביעות החדשות, אך ב-2021 וב-2022 הוא ירד במעט (כנראה גם בהשפעת הקורונה) (לוח 4). ב-2022 עלה מספרן שוב ב-10.0% ו-60.4% בהן אושרו – המשך הירידה מ-2020. מספר התביעות החוזרות עלה ב-11.2%, 54.8% בהן אושרו – המשך מגמת הירידה מ-2019.

הגידול הבולט במספר התביעות בשנים 2019-2022 נבע מהשינוי במספר רמות הגמלה וייתכן שגם מהגדלת הגמלאות ברמות הגבוהות ומהרחבת השימוש בגמלה בכסף לצד השפעה אפשרית של מגפת הקורונה, כמו גם מגידול באוכלוסייה מעל גיל הפרישה והזדקנותה.

העלייה בשיעורי התביעות החדשות שאושרו, כמו גם בשיעורי בקשות ההחמרה שאושרו בשנים 2019-2020, לעומת השנים שלפני הרפורמה, והירידה ב-2021-2022 בהשוואה ל-2019-2020, הושפעה משינויים במדיניות הביטוח הלאומי; למשל הערכת תלות על-פי מסמכים רפואיים (גם

ביטוח סיעוד

בעקבות הריחוק החברתי בעת מגפת הקורונה) ושינוי הכללים של מבחן התלות מספטמבר 2019 ומאפריל 2021.⁵

לוח 4: תביעות שהוגשו, תביעות שאושרו, תביעות ראשונות ותביעות חוזרות*, 2018-2022

שנה	סך כל התביעות (מספרים מוחלטים)	גידול שנתי (%)	תביעות שאושרו (%)	תביעות ראשונות (%)	תביעות חוזרות (%)	תביעות חוזרות שאושרו (%)
2018	90,994	0.5	52.0	42.5	59.6	46.5
2019	105,282	15.7	71.4	49.8	72.9	69.9
2020	120,568	14.5	70.4	58.0	72.5	67.6
2021	115,545	-4.2	63.2	57.3	67.4	57.6
2022	127,713	10.5	60.4	57.1	60.4	54.8

* תביעות שאושרו מתוך כלל התביעות שהוגשו.

בקשות להחמרה

בעלי זכאות לגמלה ברמות 1-5 החשים שתלותם בזולת גברה והם זקוקים לעזרה רבה יותר, יכולים להגיש בקשה להחמרה. הגידול במספר הבקשות להחמרה בשנים 2019-2022 בהשוואה לשנים קודמות נבע מהנהגת הרפורמה בסיעוד בסוף 2018: עקב הצמצום בטווח הניקוד ברמות הגמלה, הגידול במספר הזכאים⁶ ושינויים נוספים⁷, עלה מספרן של בקשות ההחמרה על זכאויות קבועות והיה גבוה ב-2022 ב-24.3% לעומת 2021 (שיעור גידול גבוה יותר מב-2020 וב-2021) (לוח 5).

כמחצית (50.3%) מהבקשות שהוגשו ב-2022 אושרו ובכך נמשכת מגמת הירידה מ-2019. הגידול בשיעור הבקשות שאושרו בשנת 2019 בהשוואה לשנים קודמות והירידה ההדרגתית בשנים 2020-2022 נבעו מהשינוי ברמות הגמלה, לאחר שהצטמצמו טווחי הניקוד המזכים ברמות הגמלה השונות, ומהשינויים בכללי מבחן התלות בספטמבר 2019 ובאפריל 2021.

5 ראו שינויי חקיקה בדוחות 2019 ו-2021.

6 מספר הזכאים גדל בין דצמבר 2021 לדצמבר 2022 ב-29,366 – מ-286,473 ל-315,839.

7 למשל ביטול האפשרות להפחית או לבטל זכאות עקב בדיקות החמרה לבעלי זכאות קבועה והשינויים בהערכות התלות ובדרכי ביצוען.

לוח 5: בקשות להחמרה ותוצאותיהן*, 2018-2022

שנה	סך כל הבקשות להחמרה (מספרים מוחלטים)	גידול שנתי (%)	בקשות שאושרו (%)	בקשות שלא אושרו** (%)	סך הכל (%)
2018	49,085	18.8	53.0	47.0	100.0
2019	77,194	57.3	72.3	27.7	100.0
2020	92,144	19.4	65.4	34.6	100.0
2021	105,070	14.0	54.1	45.9	100.0
2022	130,563	24.3	50.3	49.7	100.0

* סך הבקשות כולל בקשות של מי שנפטרו ובקשות שהטיפול בהן לא הסתיים. שיעורי הבקשות לפי תוצאותיהן כוללים רק בקשות שהטיפול בהן הסתיים.
 ** לרבות מקרים שהתובע עבר למוסד או נפטר.

בדיקות תלות

עד התפרצות מגפת הקורונה נערכו רוב בדיקות התלות לגמלת סיעוד בבתי התובעים. את הבדיקות עשו מעריכות שאינן עובדות המוסד – רובן אחיות ומיעוטן פיזיותרפיסטיות ומרפאות בעיסוק – שפעלו באופן עצמאי בהתאם להנחיותיו.

בשנים 2008-2016, בעקבות ביקורת ציבורית וכדי להקל על התובעים, נוספו עוד שלושה ערוצים לבדיקת התלות: (א) לבני 90 ויותר – בדיקה בידי רופאים מומחים בגריאטריה במסגרת עבודתם במגזר הציבורי (למשל בקופות חולים ובבתי חולים ציבוריים), (ב) פנייה לוועדה מייעצת (בעבר ועדת ערר) שחבריה הם רופאים ואחיות, כדי לערער על החלטות שהתקבלו; (ג) הערכה לפי מסמכים רפואיים – בידי יועצות (המוסמכות מטעם המוסד על מעריכות ועל מבחני התלות).

בין 2007 ל-2018 גדל מספרן של בדיקות התלות ב-24.4% במצטבר (לוח 6). גידול זה נבע בחלקו מהעלייה במספר הקשישים והקשישים הסיעודיים ובחלקו מהעלייה במודעות לבדיקות ובעקבותיה הבקשות להיבדק. בעקבות הרפורמה בסיעוד והגידול במספר התביעות לגמלה להחמרה, זינק בשנת 2019 מספר הבדיקות ב-33.5%, ובשנים שלאחר מכן עלה ב-18.6% (2020), ב-6.0% (2021) וב-14.0% (2022). בסך הכל עלה מספרן של הבדיקות ב-2022 כמעט פי שניים (ב-91.4% לעומת 2018 (לוח 6)).

חלקן של הבדיקות בידי מעריכות ירד מ-100% ב-2007 ל-72.1% ב-2019. חלקן של ההערכות על-פי מסמכים גדל בהתמדה ככל שהורחבה האפשרות לכך והגיע ב-2019 ל-25% בקירוב, לעומת 1.2% ב-2011. מ-2020, בעקבות מגפת הקורונה, הפכה ההערכות לפי מסמכים (בלי או עם שיחות טלפון משלימות) לערוץ העיקרי להערכת תלות: ב-2020 כ-70% מההערכות נעשו על-פי מסמכים; ב-2021, על אף ההתאוששות ממשבר הקורונה, נמשכה המגמה – כ-90%; וב-2022 כמעט כל (96.5%) ההערכות נעשו על-פי מסמכים ורק 1.9% נעשו בבתיים (לוח 6).

לוח 6: בדיקות התלות לפי סוג הבדיקה⁽¹⁾, 2007-2022

שנה	מעריכות ⁽²⁾	רופאים/רופאות ⁽³⁾	ועדות ערר או ועדות מייעצות ⁽⁴⁾	מסמכים ⁽⁵⁾	סך הכל	שינוי לעומת השנה הקודמת (%)	מעריכות כאחוז מסך הכל (%)
2007	120,174	0	0	0	120,174	10.0	100.0
2008	116,955	64	0	0	117,019	-2.6	99.9
2009	118,136	484	473	0	119,093	1.8	99.2
2010	119,683	957	3,242	0	123,882	4.0	96.6
2011	113,925	1,832	4,775	1,434	121,966	-1.5	93.4
2012	116,973	2,199	4,216	2,922	126,310	3.6	92.6
2013	118,748	2,195	4,929	2,507	128,379	1.6	92.5
2014	118,659	2,430	4,316	2,512	127,917	-0.4	92.8
2015	124,006	2,141	4,666	2,611	133,424	4.3	92.9
2016	122,218	2,215	4,707	7,966	137,106	2.8	89.1
2017	124,351	2,000	4,374	12,622	143,347	4.6	86.7
2018	121,059	2,035	3,847	22,614	149,555	4.3	80.9
2019	143,900	2,659	3,120	49,937	199,616	33.5	72.1
2020	69,117	1,647	2,270	163,800	236,834	18.6	29.2
2021	21,563	1,322	3,585	224,570	251,040	6.0	8.6
2022	5,529	1,148	3,214	276,402	286,293	14.0	1.9

- (1) לפי מועד הבדיקה (מעריכות/רופאות) או מועד הוועדה או החלטת פקידת התביעות (חלק מהבדיקות לפי מסמכים) או מועד ההערכה (חלק מהבדיקות לפי מסמכים).
- (2) רק בדיקות שהושלמו.
- (3) רק בדיקות שהוגשו עם טופס התביעה.
- (4) עררים שהתקבלו או נדחו אך לא עררים שבטלו או שהטיפול בהם הופסק. עררים שהוחזרו לדיון בעקבות החלטות של בתי הדין לעבודה נספרו כחדשים.
- (5) כולל הערכות על-פי מסמכים ושיחות טלפון.

מספר הזכאים

מספר הזכאים לגמלת סיעוד הוסיף לגדול ב-2022 והגיע ל-302,400 בממוצע לחודש – גידול של 10.7% לעומת 2021 (לוח 7). בסך הכל, למרות העלאת גיל הזכאות גדל מספר הזכאים בין השנים 1991-2022 פי 9.6. שיעור הגידול, הגבוה מהגידול במספר הקשישים באותה התקופה, נבע גם מהגדלת שיעור מיצוי הזכאות, בין היתר בזכות הגדלת המודעות לשינוי בגיל הפרישה, ומסוף 2018 – גם מהרפורמה בסיעוד ומהשינויים בדרך הערכת התלות: ממוצע הזכאים לחודש ב-2022 היה גדול ב-71.0% ממוצע הזכאים לחודש ב-2018 (ראו לעיל).

בדצמבר 2012 היה שיעור הזכאים לגמלת סיעוד 17.4% מכלל האוכלוסייה בגיל הפרישה⁸, ומאז ועד כניסת הרפורמה לתוקף ירד ל-16.1%. עם הנהגת הרפורמה והגידול במספר הזכאים גדל השיעור והגיע ל-23.4% בדצמבר 2021 ול-25.2% בדצמבר 2022 (לוח 7). העלאת גיל הפרישה לנשים ב-2022 תרמה רק במעט להעלאת שיעור הזכאים בקבוצה זו. בדצמבר 2022, 60.2% מבנות ובני 80 ויותר קיבלו גמלת סיעוד – 65.7% מהנשים ו-51.9% מהגברים (לוח 10).

לוח 7: זכאים לגמלת סיעוד ושיעורם בכלל האוכלוסייה בגיל פרישה, 2012-2022

חודש	כלל הזכאים		אוכלוסייה בגיל פרישה**		שיעור הזכאים בכלל האוכלוסייה מעל גיל פרישה (%)	שיעור הזכאים (גברים ונשים) בני 80 ויותר (%)	שיעור הנשים הזכאיות בני 80 ויותר (%)	שיעור הגברים הזכאים בני 80 ויותר (%)
	שינוי לעומת דצמבר בשנה קודמת (%)	מספרים (אלפים)	שינוי לעומת דצמבר בשנה קודמת (%)	מספרים (אלפים)				
דצמבר 2012	4.1	153.9	3.5	884.0	17.4	44.8	50.8	35.3
דצמבר 2013	2.8	158.2	4.2	921.6	17.2	45.6	51.7	35.9
דצמבר 2014	0.8	159.4	4.4	962.4	16.6	45.4	51.6	35.7
דצמבר 2015	0.9	160.8	3.7	998.3	16.1	45.2	51.4	35.5
דצמבר 2016	3.3	166.1	3.6	1,034.7	16.1	45.3	51.5	35.7
דצמבר 2017	3.8	172.5	3.8	1,074.3	16.1	45.6	51.9	36.0
דצמבר 2018	4.6	180.4	3.6	1,113.4	16.2	46.1	52.5	36.4
דצמבר 2019	19.5	215.6	3.5	1,152.5	18.7	50.2	56.6	40.4
דצמבר 2020	20.6	260.1	3.0	1,187.6	21.9	55.4	61.5	46.2
דצמבר 2021	10.1	286.5	3.0	1,222.9	23.4	58.0	63.9	49.3
דצמבר 2022	10.3	315.8	2.4	1,252.9	25.2	60.2	65.7	51.9

* עד 2021 (כולל) - 62 לנשים ו-67 לגברים. ב-2022 – 62 ו-4 חודשים לנשים ו-67 לגברים.

** לפי נתוני הביטוח הלאומי.

מאפייני הזכאים

- **מין:** נשים הן הרוב בקרב הזכאים לגמלת סיעוד (הן בשל גיל הפרישה הנמוך יותר והן בשל תוחלת החיים הגבוהה יותר) – 67.6% ב-2022 ו-68.2% ב-2021 (לוח 8). מקצת הירידה

8 עד 2021 גיל הפרישה לנשים היה 62. ב-2022 הועלה גיל הפרישה לנשים ל-62 ו-4 חודשים. גיל הפרישה לגברים הינו 67.

ביטוח סיעוד

בחלקן של הנשים ב-2022 מוסברת בהעלאת גיל הזכאות בינואר 2022 מ-62 ל-62 ו-4 חודשים. בעשור האחרון (2013-2022) ניכרת עלייה מתונה בשיעור הגברים הזכאים לגמלה סיעוד (לוח 14 בנספח הלוחות).

- גיל:** חלקם של בני 85 ויותר ירד מ-34.5% ב-2021 ל-32.8% ב-2022. זהו המשכה של מגמת הירידה שהחלה בעקבות הנהגת הרפורמה בסיעוד בסוף 2018, לרבות השינויים הנוספים שנלוו אליה (לוח 16 בנספח הלוחות בולטת הירידה בחלקם בכלל הזכאים (אך לא במספריהם המוחלטים) של בני 80-84 ושל בני 90-94 בשנים אלה: מ-25.3% ל-24.0%, ומ-10.6% ל-9.9% (בהתאמה). בה בעת גדל באותן השנים חלקם של בני 75-79 – מ-17.5% ל-19.2%. סיבת השינוי בהרכב הגילים היא שפוטנציאל ההתרחבות של הצעירים יותר מבין הזכאים היה גדול משל המבוגרים, שחלקם בסך המקבלים היה גבוה ממילא. ב-2022 חלה עלייה גם בחלקן היחסי של קבוצות הגיל הצעירות, בהשוואה ל-2020 (לוח 16 בנספח הלוחות).
- תוספת ניקוד למתגוררים בגפם ("בוודדים"):** ניתנה ב-2022 במוצע חודשי ל-67.7% מהזכאים, בדומה ל-2020 (67.5% מהזכאים).
- ותק בארץ:** חלקם של העולים שעלו מ-1990 בכלל הזכאים ירד מעט בין 2022 ל-2021 – מ-27.1% ל-26.9%. משרד האוצר מממן חלקית את גמלת הסיעוד לאלה שעלו לישראל בני 62 ויותר (במסגרת סעיף 32 לחוק הביטוח הלאומי). בדומה לשנים האחרונות גם ב-2022 הוסיף שיעורם לרדת והגיע ל-9.6% בחודש בממוצע (לעומת 10.8% ב-2021).
- רמת הגמלה:** 33.6% מהזכאים קיבלו ב-2022 גמלה באחת הרמות הנמוכות (1 או 2), בהשוואה ל-34.1% ב-2021; 37.5% קיבלו גמלה באחת הרמות הבינוניות (3 או 4) בהשוואה ל-36.8% בשנה הקודמת ו-28.9% קיבלו גמלה באחת מהרמות הגבוהות (5 או 6) בהשוואה ל-29.1% בשנה הקודמת. בכל רמות הגמלה גדל ב-2022 מספרם הממוצע של הזכאים בחודש בהשוואה ל-2021, ובמיוחד בולט הגידול ברמה 3 – מ-54.1 אלף זכאים בממוצע בחודש ל-66.1 אלף (ומנגד, רמה 4 שגדלה בכ-800 זכאים בממוצע בחודש – מ-32.9 אלף ל-33.7 אלף) (לוח 9).

לוח 8: זכאים לגמלת סיעוד לפי מאפייני דמוגרפיה ורמת הגמלה (ממוצע חודשי, 2022)

מאפיינים	מספרים מוחלטים	אחוזים
סך הכל	302,389	100.0
מין		
גברים	97,854	32.4
נשים	204,535	67.6
גיל		
עד 64 ¹	4,356	1.4
65-69	22,117	7.3

מאפיינים	מספרים מוחלטים	אחוזים
74-70	46,221	15.3
79-75	57,939	19.2
84-80	72,435	24.0
89-85	59,162	19.6
94-90	29,869	9.9
99-95	8,857	2.9
+100	1,433	0.5
ניקוד לבודד²		
יש ניקוד לבודד	204,859	67.7
אין ניקוד לבודד	97,530	32.3
ותק בישראל		
ותיקים	220,897	73.1
עולים – סך הכל מ-1990	81,492	26.9
מזה: עלו אחרי 1999	20,530	6.8
מקור מימון הגמלה		
ביטוח לאומי	273,370	90.4
אוצר המדינה	29,019	9.6
רמת הגמלה		
1	41,057	13.6
2	60,414	20.0
3	66,149	21.9
4	47,377	15.7
5	33,729	11.2
6	53,663	17.7
זכאות לתוספת		
3 יחידות שירות	105,018	4 92.5
4 יחידות שירות	52,321	4 59.9

1. נשים בלבד.
2. זכאים לניקוד בודד המתגוררים בגפם (כולל המתגוררים עם מטפלת בשכר), אלה שבן/בת זוגם בן 90 ומעלה או זכאי לגמלת סיעוד או לגמלה מקבילה (דוגמת גמלה לשירותים מיוחדים), ולא מתגורר עימם אדם נוסף.
3. אלה שעלו לישראל מ-1990.
4. כאחוז מכלל הזכאים ברמת הגמלה.

ביטוח סיעוד

לתוספת בגין אי-העסקה של מטפלת זרה היו זכאים ב-2022 92.5% מהזכאים ברמות 3-4 (שלוש יחידות שבועיות) ו-59.9% מהזכאים ברמות 5-6 (ארבע יחידות). מספרם של הזכאים לעוד שלוש וארבע יחידות גדל ב-2022 ב-13,100 וב-4,900 במוצע לחודש (בהתאמה), לעומת ל-2021.

לוח 9: זכאים לפי רמות גמלה (ממוצע לחודש), 2019–2022

שנה	רמה 1	רמה 2	רמה 3	רמה 4	רמה 5	רמה 6	סך הכל*
2019	40,353	37,611	23,376	39,174	24,529	31,766	196,807
2020	36,191	48,053	40,701	44,222	28,744	42,497	240,408
2021	37,888	55,221	54,101	46,524	31,377	47,986	273,097
2022	41,057	60,414	66,150	47,377	33,729	53,663	302,389

* רק זכאים ברמות 1-6 וללא מי שטרם הוסבו לרמות החדשות.

מספר היחידות הממוצע לזכאי לשבוע ירד ב-2022 ב-0.4% (מ-16.88 ל-16.82 יחידות), לעומת עלייה של 3.5% ב-2020 (מ-16.31 ל-16.88) ועליות גבוהות יותר ב-2019 וב-2020. הגידול בשנים 2019-2021 נבע מהחלת הרפורמה (בנובמבר 2018) ומהפעימה השנייה והשלישית שלה (בינואר 2020 ובינואר 2021, בהתאמה). הירידה הקטנה ב-2022 היא תוצאה של כניסת זכאים חדשים שנוטים לקבל את אחת משלוש רמות הגמלה הנמוכות יותר.

גמלה בכסף וגמלה משולבת

כאמור, עם הנהגת הרפורמה ניתנה לכל הזכאים האפשרות להמיר את הגמלה לכסף, במלואה (רמה 1) או בחלקה (רמות 2-6). שווי הגמלה בכסף ברמות 2-6 הוא 80% משווי התעריף שהביטוח הלאומי משלם לחברת סיעוד פרטית עבור שעת טיפול אישי בבית; ברמה 1 שווי הגמלה בכסף זהה לתעריף לחברת סיעוד פרטית. ערך זה מוכפל במספר היחידות השבועיות וב-4.3 (מספר השבועות בחודש במוצע). הזכאים יכולים לקבל שירותי סיעוד נוספים, ואז מנכים מהגמלה המלאה את ערכם ומהפרש מופחתים 20% (חוץ מרמה 1).

ערב הרפורמה, באוקטובר 2018, 2.3% מהזכאים קיבלו גמלה בכסף ו-0.7% קיבלו גמלה משולבת (כסף ושירותים). בעקבות הרפורמה גדל מספרם של הזכאים בשתי הקבוצות, ובדצמבר 2019 הגיע שיעורם ל-9.7% ו-31.7% בהתאמה. בעקבות התפרצות מגפת הקורונה ובהעדר שירותים זמינים – גדל מספרם גידול ניכר וכך גם בחלקם בכלל הזכאים. בדצמבר 2020 שיעורם של המקבלים גמלה בכסף היה 17.0% ושל גמלה משולבת 43.4%. שיא המקבלים גמלה בכסף היה במרץ 2021 – 47,136, כ-17.7% מהזכאים. בעקבות ההתמודדות עם מגפת הקורונה

9 ערכה של גמלה ממוצעת מחושב במונחים של יחידות שירות: סך היחידות של כלל הזכאים לפי רמות הגמלה שלהם, חלקי מספר הזכאים.

ושינויי המדיניות ירד מספרם ובדצמבר 2021 הגיע שיעורם ל-13.6% (גמלה בכסף) ו-54.1% (גמלה משולבת). בדצמבר 2022 התקרב מספר המקבלים גמלה בכסף למספרם במרץ 2021 – 47,094, ושיעורם בכלל הזכאים היה 14.9%. מספרם של מקבלי גמלה משולבת הוסיף לעלות והגיע ל-185,076 – 58.6% מהזכאים (לוח 9).

באוקטובר 2018 78.5% מן המקבלים גמלה בכסף ו-82.9% ממקבלי גמלה משולבת קיבלו אותה בהסדר **מטפלת צמודה**¹⁰. עם הנהגת הרפורמה בסייעוד רוב הזכאים המקבלים גמלה בכסף או גמלה משולבת מקבלים אותה מכוח הרפורמה, ומיעוטם מכוח הסדר מטפלת צמודה או בהעדר שירותים זמינים. מספר מקבלי גמלה בכסף או גמלה משולבת מכוח הסדר מטפלת צמודה עלה בהדרגה והגיע ל-12,821 (מהם 9,479 מקבלי גמלה בכסף). לרובם זו מטפלת זרה. מספרם של המקבלים בשל העדר שירותים זמינים הושפע ממגפת הקורונה ומצעדי המדיניות של הביטוח הלאומי: בפברואר 2021 הוא הגיע לשיא של 30,596 (כ-11.6% מכלל הזכאים), ובדצמבר 2022 מספרם ירד ל-6,710 (2.1% מכלל הזכאים) (לוחות 10-11).

לוח 10: מקבלי גמלה בכסף או גמלה משולבת לפי ההסדר. (רפורמה. העדר שירותים זמינים ומטפלת צמודה) (מספרים). מועדים נבחרים

חודש	כלל הזכאים	מקבלי גמלה בכסף בלבד				מקבלי גמלה משולבת			
		סך הכל	במסגרת הרפורמה	שירותים זמינים	הסדר מטפלת צמודה	סך הכל	במסגרת הרפורמה	שירותים זמינים	הסדר מטפלת צמודה
אוקטובר 2018	178,051	4,045	0	871	3,174	0	207	1,005	
דצמבר 2019	215,629	21,015	15,029	1,065	4,921	66,440	315	1,643	
דצמבר 2020	260,095	44,289	22,439	15,753	6,097	101,357	9,465	1,944	
פברואר 2021	264,865	46,777	23,115	17,427	6,235	103,450	13,169	2,026	
מרץ 2021	266,784	47,136	23,710	17,097	6,329	107,049	12,114	2,030	
אפריל 2021	266,812	34,325	24,035	3,347	6,943	123,304	8,651	2,263	
דצמבר 2021	286,473	39,078	27,602	3,541	7,935	150,893	1,224	2,743	
דצמבר 2022	315,839	47,094	32,453	5,162	9,479	180,186	1,548	3,342	

10 הזכאות לגמלה בכסף – כולה או חלקה: מי שמעסיק מטפלת אחת או יותר, לפחות 12 שעות ביממה, שישה ימים בשבוע (הסדר מטפלת צמודה). הסדר זה קדם לרפורמה בנובמבר 2018 ועדיין תקף.

ביטוח סיעוד

לוח 11: מקבלי גמלה בכסף או גמלה משולבת לפי ההסדר, (רפורמה, העדר שירותים זמינים ומטפלת צמודה) (אחוזים בכלל הזכאים), נקודות זמן שונות

חודש	כלל הזכאים	מקבלי גמלה בכסף בלבד				מקבלי גמלה משולבת			
		סך הכל	הרפורמה	שירותים זמינים	הסדר מטפלת צמודה	סך הכל	הרפורמה	שירותים זמינים	הסדר מטפלת צמודה
אוקטובר 2018	100.0	2.3	0.0	0.5	1.8	0.7	0.1	0.6	
דצמבר 2019	100.0	9.7	7.0	0.5	2.3	31.7	0.1	0.8	
דצמבר 2020	100.0	17.0	8.6	6.1	2.3	43.4	3.6	0.7	
פברואר 2021	100.0	17.7	8.7	6.6	2.4	44.8	5.0	0.8	
מרץ 2021	100.0	17.7	8.9	6.4	2.4	45.4	4.5	0.8	
אפריל 2021	100.0	12.9	9.0	1.3	2.6	50.3	3.2	0.8	
דצמבר 2021	100.0	13.6	9.6	1.2	2.8	54.1	0.4	1.0	
דצמבר 2022	100.0	14.9	10.3	1.6	3.0	58.6	0.5	1.1	

מספר המקבלים גמלה בכסף או גמלה משולבת ושיעוריהם בכלל הזכאים בכל רמת גמלה מושפעים מכללי הרפורמה (לוח 12).

לוח 12: מקבלי גמלה בכסף או גמלה משולבת לפי רמת הגמלה – נתונים נבחרים, דצמבר 2022

רמת הגמלה	מספר הזכאים לגמלה	קיבלו גמלה בכסף*		קיבלו גמלה משולבת*	
		מספרים	אחוזים בכלל הזכאים ברמת הגמלה	מספרים	אחוזים בכלל הזכאים ברמת הגמלה
סך הכל	315839	47,094	14.9	185,076	58.6
1	42,807	32,480	75.9	1,473	3.4
2	62,724	1,356	2.2	45,111	71.9
3	71,666	1,910	2.7	55,176	77.0
4	48,527	2,167	4.5	33,871	69.8
5	34,690	2,650	7.6	20,725	59.7
6	55,425	6,531	11.8	28,720	51.8

* לפי כללי הרפורמה, לפי הסדר מטפלת צמודה או בהעדר שירותים זמינים.

אספקת שירותי הסיעוד

שירותי הסיעוד מסופקים לרוב הזכאים באמצעות חברות ייעודיות, על פי הסכם עם הביטוח הלאומי (בסוף 2009 פורסמו התוצאות של המכרז האחרון לחברות הסיעוד). ב-2022 פעלו 101 ספקים – 45 מלכ"רים ו-56 חברות פרטיות. מספרן של חברות הסיעוד נמצא בירידה (תוצאה של מיזוג חברות): מספרן של החברות פרטיות ירד מ-77 ב-2009 ל-68 ב-2017 ול-56 ב-2022, ומספרם של המלכ"רים – מ-51 ב-2009 ל-47 ב-2017 ול-45 ב-2022. עם זאת, חלקן של החברות הפרטיות בכלל שעות הטיפול עלה מ-70.6% ב-2009 ל-74.6% ב-2017 ול-77.4% ב-2022 (לוח 13).

חברות הסיעוד סיפקו ב-2022 כ-174.1 מיליון שעות טיפול. מספר השעות גדל ב-8% בין 2021 ל-2022 (של חברות פרטיות ב-8.4%, ושל מלכ"רים ב-6.6%). מסוף 2018 עלה מספרן של שעות הטיפול בשל הגידול במספר הזכאים ובשל השינויים ברמות הגמלה בעקבות הרפורמה והגידול בחלקם של הזכאים ברמות הגבוהות (נוסף על הגידול בהיקף הגמלאות בכסף).

לוח 13: שעות טיפול אישי בבית ששולמו לספק לפי סוג הספק, 2018-2022

שנה	שעות סיעוד						חברות		
	אחוזים			שעות – שנתי (אלפים)			מלכ"רים	פרטיות	סך הכל
	מלכ"רים	פרטיות	סך הכול	מלכ"רים	פרטיות	סך הכל			
2018	46	65	111	27,079	82,300	109,380	24.8	75.2	100.0
2019	45	63	108	28,971	89,604	118,575	24.4	75.6	100.0
2020	44	60	104	33,206	108,327	141,532	23.5	76.5	100.0
2021	45	59	104	39,630	124,381	161,312	22.9	77.1	100.0
2022	45	56	101	39,358	134,778	174,136	22.6	77.4	100.0

בעקבות הרפורמה והגידול במספר הזכאים גדל מספרם של המקבלים טיפול אישי בבית, אך ירד שיעורם בכלל הזכאים בהשוואה לתקופה שלפני הרפורמה (ראו דוחות שנתיים קודמים). עם דעיכת מגפת הקורונה וחזרתם של השירותים הזמינים נותרו אלפים בודדים בלבד של זכאים שקיבלו גמלה בהעדר שירותים זמינים (לוח 10). בשירותים אחרים, כמו מוצרי ספיגה ומשדרי מצוקה, גדל מספר הזכאים וירד שיעורם בכלל הזכאים בהשוואה לתקופה שלפני הרפורמה. סגירת מרכזי היום בתחילת מגפת הקורונה הביאה לירידה גדולה במספר הזכאים שתוכנית הטיפול שלהם כוללת ביקורים במרכזים אלה ובשיעורם בכלל הזכאים (בחודשים אפריל ומאי 2020 ירד מספרם במחצית ויותר). מאמצע 2020 החלה עלייה בהדרגה, אם כי מספר הזכאים בדצמבר 2022 עדיין היה נמוך בכ-900 ממספרם בפברואר 2020 (אז היה מספרם הגבוה ביותר אי-פעם: 13,125). מאז כניסת הרפורמה לתוקף ירד שיעורם בכלל הזכאים, בדצמבר 2022 היה פחות מ-4% לעומת 7% ויותר ערב הרפורמה (לוח 14).

ביטוח סיעוד

לוח 14: מקבלי שירותי סיעוד לפי סוג השירות*, דצמבר 2021 ודצמבר 2022

דצמבר 2022			דצמבר 2021			סוג השירות
אחוז המקבלים		מספר המקבלים	אחוז המקבלים		מספר המקבלים	
כשירות יחיד בכלל המקבלים שירות זה	מסך הזכאים לגמלה		כשירות יחיד בכלל המקבלים שירות זה	מסך הזכאים לגמלה		
78.4	85.0	268,456	77.6	86.3	247,163	טיפול אישי בבית**
77.7	81.9	258,643	77.1	83.2	238,246	מהם: בידי חברת סיעוד
13.6	3.9	12,264	12.9	3.8	10,895	טיפול אישי במרכז יום
6.4	11.9	37,557	6.0	12.8	36,600	מוצרי ספיגה
6.4	7.4	23,492	5.4	7.8	22,217	משרד מצוקה
5.4	0.2	646	6.6	0.2	608	שירותי מכבסה
4.9	0.5	1,445	0.0	0.0	0	קהילה תומכת***

* מספר הזכאים לגמלה בדצמבר 2021 היה 286,473 ובדצמבר 2022 – 315,839.
 ** לרבות מקבלי גמלה בכסף או גמלה משולבת, ללא טיפול בבית מחברת סיעוד, לפי בחירתם (הסדר מטפלת צמודה).
 *** בדצמבר 2021 לא פעלה התוכנית הניסיונית להפעלת קהילה תומכת. התוכנית לסל שירותי הסיעוד הארצי במרץ 2022.

היקף התשלומים

כדי לממן את העלייה במספר המאושפזים במוסדות, הביטוח הלאומי מעביר על פי חוק 15% מהתקבולים השנתיים למשרד הבריאות ו-15% למשרד הרווחה. משרד הבריאות מנצל בדרך כלל את מלוא ההקצבה אך משרד הרווחה אינו מנצל כלל בשנים האחרונות¹¹. סכום נוסף מועבר לקרן לפיתוח שירותים לקשישים בקהילה ובמוסדות. ההוצאה על ענף סיעוד כוללת גם הוצאות מנהליות לתפעול התוכנית, כגון תשלומים למבחני תלות.

בסך הכל היתה ההוצאה על ביטוח סיעוד ב-2022 14.3 מיליארד שקלים: 14.1 לזכאים והיתר לפיתוח שירותים בקהילה ובמוסדות ולמבחני תלות (לוח 15). כ-84 מיליון ש"ח הועברו למשרד הבריאות בגין הגדלת מספר המאושפזים במוסדות סיעודיים וכ-88 מיליון למשרד הרווחה ולקופות החולים תמורה בקרה על הפעלת תוכניות הטיפול ושכר למעריכות שערכו את מבחני תלות.

11 השתתפות המוסד לביטוח לאומי במימון תוספת מיטות אשפוז מותנית בכך שמספר ימי האשפוז בשנה נתונה יעלה על מספר ימי האשפוז ב-1985 (תקופת הבסיס).

תיבה 1 בעקבות הרפורמה בסיעוד ומגפת הקורונה: זכאים שבחרו בטיפול במרכז יום

מבוא

טיפול אישי במרכז יום הוא אחד השירותים הניתנים במסגרת גמלת סיעוד. במרכזי היום הזכאים יכולים לקבל טיפולים כמו רחצה או עזרה בגילוח, בדיקת אחות, טיפול סוציאלי, ריפוי בעיסוק ופיזיותרפיה, ולהשתתף בפעילויות חברתיות כמו הרצאות, חוגים או פעילות גופנית. המבקרים במרכזי היום מוסעים אליהם מביתם וחזרה, ומקבלים ארוחות בוקר וצהריים (לפי משך השהות שלהם). מרכזי היום פועלים בימי ראשון עד חמישי, וחלקם פועלים גם בימי שישי.

בסוף 2022 פעלו כ-170 מרכזי יום. הזכאים יכולים לבקר במרכז יותר מפעם בשבוע, לפי בחירתם (אפשר גם מחצית מהזמן, והדבר ייחשב לחצי ביקור) ולפי מספר יחידות השירות בגמלתם. לזכאים ברמות 1-3 כל ביקור במרכז יום שווה ערך לשתי יחידות שבועיות (כלומר לשעתיים טיפול אישי בבית), ולזכאים ברמות 4-6 – 2.75 יחידות.

מספר הזכאים

לפני החלת הרפורמה בסיעוד מספר הזכאים שבחרו במרכזי היום בתוכנית הטיפול גדל בהדרגה עם הגידול במספר הזכאים לגמלה. באוקטובר 2018, ערב הרפורמה בסיעוד, ל-12,543 זכאים היו ביקורים במרכזי יום בתוכנית הטיפול – ל-7.0% מכלל הזכאים ו-7.3% מן הזכאים עם גמלה בעין (שירותים בלבד) או גמלה משולבת (שירותים וכסף).

עם החלת הרפורמה בנובמבר 2018, הורחבו במידה ניכרת הגמלאות בכסף; אלה אינן מותנות בצריכת שירותי סיעוד (ראו "הרפורמה בביטוח סיעוד" בפרק זה), ולכן שינוי זה הוביל לירידה קלה במספר הזכאים שבחרו במרכזי יום ולירידה בשיעוריהם בכלל הזכאים ובכלל הזכאים עם גמלה בעין או גמלה משולבת (תרשים 1). באפריל 2019 היה מספרם 12,194 ושיעורם בכלל הזכאים היה 6.4% ובקרב זכאים עם גמלה בעין או גמלה משולבת – 7.0%.

ממאי 2019 מספר הבוחרים במרכזי יום שב לעלות בהדרגה עד 13,125 (5.8% מכלל הזכאים ו-6.5% מן המקבלים גמלה בעין או גמלה משולבת).

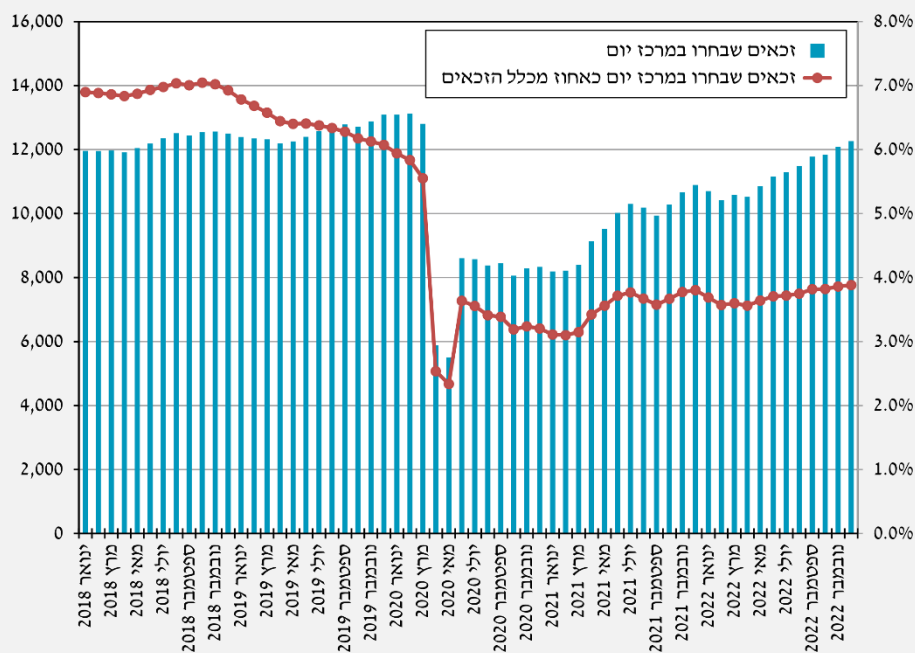
התפרצות מגפת הקורונה הובילה לסגירת מרכזי היום לכחודשיים, ואלו הציעו לזכאים שירותים חלופיים כשמירה על קשר טלפוני ואספקת ארוחות חמות. באפריל 2020 5,885 היו זכאים לשירותים אלה ובמאי 2020 – 5,498 זכאים (2.3% מכלל הזכאים ו-2.8% מן המקבלים גמלה בעין או גמלה משולבת).

ביטוח סיעוד

עם פתיחת מרכזי היום מחדש עלה מספר הבוחרים בהם והגיע ביוני 2020 ל-8,601 (3.6% מכלל הזכאים ו-4.2% מן המקבלים גמלה בעין או גמלה משולבת). החשש מהדבקה בקורונה בעיקר בקרב האוכלוסייה המבוגרת הביא לדשדוש במספרים – בין 8,000 עד 8,600 עד מרץ 2021, שהם 3.1%-3.6% מכלל הזכאים ו-3.8%-4.1% מן המקבלים גמלה בעין או משולבת.

מאפריל 2021, עם תחילת החיסונים והשינויים במדיניות כלפי מגפת הקורונה, חזרה מערכת סיעוד לשגרה דומה למדי לתקופה שלפני פרוץ המגפה. מספר הבוחרים במרכזי יום בתוכנית הטיפול החל לעלות בהדרגה – מ-9,137 באפריל 2021 ל-10,018 ביוני 2021 ול-10,895 בדצמבר 2021 (3.8% מכלל הזכאים ו-4.4% מן המקבלים גמלה בעין או משולבת). ב-2022 בחרו במרכזי היום 11,249 זכאים במוצע מדי חודש, ובדצמבר 2022 היה מספרם 12,264 (3.9% מכלל הזכאים ו-4.6% מן המקבלים גמלה בעין או גמלה משולבת), אך עדיין פחות מכ-900 ממספרם ערב מגפת הקורונה.

תרשים 1: מספר הזכאים שבחרו במרכזי יום ושיעורם בכלל הזכאים, לפי חודשים, ינואר 2018 – דצמבר 2022

מאפייני הזכאים שבחרו במרכז יום

סוג הגמלה: בעקבות הרפורמה בנובמבר 2022, שיעור הבוחרים במרכזי יום שקיבלו גמלה בעין (בלבד) ירד מ-99.0% באוקטובר 2018 ל-28.7% בדצמבר 2022, לעומת 96.1% ו-26.3% בהתאמה בקרב הזכאים האחרים (לוח 1). הירידה בשתי הקבוצות היא תוצאה גם של המעבר לגמלאות משולבות ולגמלאות בכסף במקרה של הזכאים האחרים.

לוח 1: הזכאים שבחרו במרכז יום והזכאים האחרים לפי סוג הגמלה (אהוזים), מועדים נבחרים

דצמבר 2022		פברואר 2020		אוקטובר 2018		
שאר הזכאים	זכאים שבחרו במרכז יום	שאר הזכאים	זכאים שבחרו במרכז יום	שאר הזכאים	זכאים שבחרו במרכז יום	
26.3	28.7	53.1	58.7	96.1	99.0	מקבלי גמלה בעין
74.7	71.3	46.9	41.3	3.9	1.0	מקבלי גמלה משולבת
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכל
	4.2		6.4		7.2	מתוך כלל המקבלים גמלה בעין
	4.7		6.7		10.7	מתוך כלל המקבלים גמלה משולבת

רמת הגמלה: התפלגות לפי רמת הגמלה היתה באוקטובר 2018 כמעט זהה בשתי הקבוצות, אך בעקבות הרפורמה התפלגות הזכאים שבחרו במרכזי יום נטתה לרמות הגבוהות בהשוואה לשאר הזכאים (לוח 2).

לוח 2: הזכאים שבחרו במרכז יום בהשוואה לכלל הזכאים, לפי רמת הגמלה, מועדים נבחרים

דצמבר 2022			פברואר 2020			אוקטובר 2018		
שאר הזכאים	זכאים שבחרו במרכז יום	רמת גמלה	שאר הזכאים	זכאים שבחרו במרכז יום	רמת גמלה	שאר הזכאים	זכאים שבחרו במרכז יום	רמת גמלה
14.0	2.7	1	16.5	8.6	1	47.5	47.3	נמוכה
20.1	12.9	2	20.0	17.0	2	18.6	19.1	בינונית
22.5	26.6	3	15.3	18.0	3	34.0	33.7	גבוהה
15.2	19.9	4	18.6	21.7	4	100.0	100.0	סך הכל

ביטוח סיעוד

דצמבר 2022			פברואר 2020			אוקטובר 2018		
שאר הזכאים	זכאים שבחרו במרכז יום	רמת גמלה	שאר הזכאים	זכאים שבחרו במרכז יום	רמת גמלה	שאר הזכאים	זכאים שבחרו במרכז יום	רמת גמלה
10.8	15.6	5	12.1	15.0	5			
17.4	22.3	6	17.5	19.7	6			
100.0	100.0	סך הכל	100.0	100.0	סך הכל			

תוספת ניקוד ליחיד¹ ("בודד"): רוב הזכאים בקבוצת הבוחרים במרכז יום קיבלו תוספת ניקוד לבודד, ושיעורם היה גבוה משיעורם המקביל בקרב יתר הזכאים (לוח 3).

לוח 3: הזכאים שבחרו במרכז יום והזכאים האחרים לפי תוספת ניקוד ליחיד ("בודד") (אחוזים), מועדים נבחרים

דצמבר 2022		פברואר 2020		אוקטובר 2018		
שאר הזכאים	זכאים שבחרו במרכז יום	שאר הזכאים	זכאים שבחרו במרכז יום	שאר הזכאים	זכאים שבחרו במרכז יום	
67.3	77.8	65.1	73.2	57.1	63.0	יש תוספת ניקוד ליחיד
32.7	22.2	34.9	26.8	42.9	37.0	אין תוספת ניקוד ליחיד
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכל
	4.5		6.5		7.7	מתוך כלל הזכאים עם תוספת ניקוד ליחיד
	2.7		4.5		6.1	מתוך כלל הזכאים ללא תוספת ניקוד ליחיד

השגחה²: חלקם של הזכאים עם צורך בהשגחה בקרב הבוחרים במרכז יום היה גבוה יותר מחלקם בקרב יתר הזכאים, ושיעור זה עלה בשנים האחרונות (לוח 4).

- 1 תוספת ניקוד ליחיד ("בודד") ניתנת למי שגר בגפו (או עם מטפלת בשכר), למי שבן/בת הזוג מקבלת גמלת סיעוד או גמלה מקבילה ולמי שבן/בת הזוג בן/בת 90 או יותר.
- 2 חלק ממרכזי היום מיועדים לתשושי נפש (כלומר לסובלים מהידרדרות קוגניטיבית). עילת ההשגחה מוזנת למערכת הביטוח הלאומי רק בשנים האחרונות, והיא אינה מופיעה בהערכות תלות לבני 90 ויותר הנעשות בידי רופאים. לכן המידע על ניקוד הניתן על הצורך בהשגחה בשל עילה זו אינו מלא, ומובאים נתונים לפי צורך בהשגחה על כל עילותיה.

לוח 4: הזכאים שבחרו במרכז יום והזכאים האחרים לפי צורך בהשגחה (אחוזים). מועדים נבחרים

דצמבר 2022		פברואר 2020		אוקטובר 2018		
זכאים שבחרו במרכז שאר הזכאים	זכאים שבחרו במרכז יום	זכאים שבחרו במרכז שאר הזכאים	זכאים שבחרו במרכז יום	זכאים שבחרו במרכז שאר הזכאים	זכאים שבחרו במרכז יום	
31.9	52.0	29.7	40.1	23.3	33.5	יש צורך בהשגחה
68.1	48.0	70.3	59.9	76.7	66.5	אין צורך בהשגחה
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכל
	6.2		7.7		10.0	מתוך כלל הזכאים עם צורך בהשגחה
	2.7		4.5		6.1	מתוך כלל הזכאים ללא צורך בהשגחה

מין: חלקן של הנשים בקרב הבוחרים במרכז יום היה דומה לחלקן בקרב יתר הזכאים. מאז החלת הרפורמה לתוקף שיעורי הנשים ושיעורי הגברים בקבוצה זו בכלל הנשים והגברים, בהתאמה, ירדו והיו כמעט זהים בדצמבר 2022 (לוח 5).

לוח 5: זכאים שבחרו במרכז יום והזכאים האחרים לפי מין (אחוזים). מועדים נבחרים

דצמבר 2022		פברואר 2020		אוקטובר 2018		
זכאים שבחרו במרכז שאר הזכאים	זכאים שבחרו במרכז יום	זכאים שבחרו במרכז שאר הזכאים	זכאים שבחרו במרכז יום	זכאים שבחרו במרכז שאר הזכאים	זכאים שבחרו במרכז יום	
67.3	68.3	68.5	68.3	69.8	67.9	נשים
32.7	31.7	31.5	31.7	30.2	32.1	גברים
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכל
	3.9		5.8		6.9	נשים
	3.8		6.0		7.4	גברים

גיל: יותר ממחצית הבוחרים במרכז יום הם בני 80-89, ושיעורם גבוה משיעורם המקביל בקרב שאר הזכאים. מאז הנהגת הרפורמה, עם הגידול במספר הזכאים וכניסת יותר זכאים "צעירים" (בני פחות מ-80), שיעורם של בני פחות מ-80 גדל בעוד שיעורם של בני 90 ויותר בכלל הקבוצה קטן (לוח 6).

שיעורי הבוחרים במרכז יום בכלל הזכאים ירדו בכל קבוצות הגיל עקב הגידול במספרי הזכאים בכל קבוצות הגיל ללא גידול דומה במספרי הזכאים בקבוצה. (לוח 7).

ביטוח סיעוד

לוח 6: הזכאים שבחרו במרכז יום בהשוואה לכלל הזכאים (אחוזים). מועדים נבחרים

גיל	אוקטובר 2018		פברואר 2020		דצמבר 2022	
	זכאים שבחרו במרכז יום	שאר הזכאים	זכאים שבחרו במרכז יום	שאר הזכאים	זכאים שבחרו במרכז יום	שאר הזכאים
עד 79	26.9	30.3	28.1	36.8	32.1	45.3
80-89	57.5	49.8	57.0	46.7	54.6	42.0
+90	15.6	19.9	14.9	16.5	13.3	12.7
סך הכל	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

לוח 7: הזכאים שבחרו במרכז יום בקרב כלל הזכאים לפי קבוצת גיל (אחוזים). מועדים נבחרים

גיל	אוקטובר 2018	פברואר 2020	דצמבר 2022
עד 69	3.6	2.2	1.4
70-74	5.4	3.9	2.5
75-79	7.7	6.0	3.6
80-84	8.1	6.7	4.9
85-89	8.0	7.4	5.1
90-94	5.9	5.7	4.4
+95	4.6	4.2	3.0
סך הכל	7.0	5.8	3.9

דורות לאחר הרפורמה: בחירה בביקורים במרכז יום כחלק מסל השירותים מושפעת בין היתר ממועד ההצטרפות לביטוח סיעוד. הנתונים מצביעים על הבדלים בבחירת סוג הגמלה בין מי שהחלו לקבל גמלה טרם הרפורמה (דור א) למי שהחלו לקבל גמלה מאז הונהגה הרפורמה (דור ב). קיימים עד כה גם קשרים בין הדורות לרמות הגמלה ולסוג הגמלה³ שעשויים להשפיע על הבחירה במרכז יום כחלק מסל השירותים. לכן שיעור הזכאים בדור א שיש להם ביקורים במרכז יום בתוכנית הטיפול גבוהים יותר (לוח 8). מי שהיה זכאי ערב הרפורמה קיבל את מספר היחידות הגבוה יותר לפי רמת הגמלה לפני הרפורמה או אחריה (דור א). מי שהפך לזכאי לאחר הנהגת הרפורמה או הגיש תביעה חדשה (לא החמרה על זכאות קיימת) קיבל את מספר היחידות השבועי לפי רמות הגמלה שהונהגו ברפורמה (דור ב).

3 ראו פרסומי תמונת מצב באתר האינטרנט של המוסד לביטוח לאומי: <https://www.btl.gov.il/Medinyut/Situation/ReformaSiud/Pages/default.aspx>.

לוח 8: הזכאים שבחרו במרכז יום והזכאים האחרים לפי דורות (אחוזים), מועדים נבחרים

דצמבר 2022		פברואר 2020		אוקטובר 2018		
שאר הזכאים	זכאים שבחרו במרכז יום	שאר הזכאים	זכאים שבחרו במרכז יום	שאר הזכאים	זכאים שבחרו במרכז יום	
26.9	37.9	61.9	77.5	N/A	N/A	דור א
73.1	62.1	38.1	22.5	N/A	N/A	דור ב
100.0	100.0	100.0	100.0	N/A	N/A	סך הכל
	5.4		7.2		N/A	מתוך כלל דור א
	3.3		3.5		N/A	מתוך כלל דור ב

סיכום

בעקבות הנהגת הרפורמה בסיעוד מספר הזכאים שבחרו במרכז יום בתוכנית הטיפול גדל במעט אך חלקם בכלל הזכאים ירד עקב האפשרות לקבל את הגמלה בחלקה או במלואה בכסף ועם שירותים אחרים, כאשר חלקן היחסי של גמלאות בעין הצטמצם (גם אם היקפן הכולל עלה⁴). התפרצות מגפת הקורונה וסגירת מרכזי היום לכחודשיים הובילה לירידה חדה במספר הבוחרים במרכז יום בתוכנית הטיפול. מאז דעיכת הקורונה מספר הבוחרים הללו שב ועלה בהדרגה, אך בדצמבר 2022, מספרם היה נמוך עדיין ממספרם בפברואר 2020.

הזכאים שבחרו ביקורים במרכזי יום נוטים להיות מבוגרים יותר, ברמות הגמלה הגבוהות יותר ורבים יותר מהם זקוקים להשגחה. בדצמבר 2022, כ-71% בהם קיבלו גמלה משולבת (לעומת כ-58% בקרב שאר הזכאים), כ-58% קיבלו רמת גמלה ברמות 4-6 (כ-43% בקרב שאר הזכאים), כ-78% קיבלו תוספת ניקוד ליחיד ("בודד") (כ-67% בקרב שאר הזכאים), כ-52% נזקקו להשגחה (כ-32% בקרב שאר הזכאים), כ-68% היו נשים (כ-67% בקרב שאר הזכאים) וכ-62% מהם נמנו עם דור ב' (לעומת כ-73% בקרב שאר הזכאים).

על מימוש הביקורים בפועל וההוצאה על מרכזי היום ראו תיבה 2 – **מרכזי יום: ביקורים בפועל וההוצאה**.

ביטוח סיעוד

תיבה 2 מרכזי יום: ביקורים בפועל והוצאה

בתיבה 1 ראינו כי מספר הזכאים שבחרו בתוכנית הטיפול שלהם ביקורים במרכז יום חלקם בכלל הזכאים הושפע מהרפורמה בסייעוד וממגפת הקורונה. כמעט כל הזכאים שבחרו במרכזי יום בתוכנית הטיפול מגיעים אליהם, לפחות לחלק ממספר הביקורים שבתוכנית. זכאים מחסירים ביקורים עקב סיבות שונות בהן בריאותי, מעבר למוסד וכמובן פטירה. ערב הרפורמה, באוקטובר 2018, 96.6% מן הבוחרים במרכז יום בתוכנית הטיפול ביקרו במרכזי יום. ערב התפרצות מגפת הקורונה בישראל, בפברואר 2020, 95.2% מן הבוחרים במרכז יום ביקרו בו. בדצמבר 2022, היה שיעורם 97.4%.

לוח 1: הזכאים שבחרו במרכז יום, לפי רמת הגמלה ושיעור הביקורים בפועל, דצמבר 2022

הביקורים בפועל בכלל הביקורים בתוכנית (%)							זכאים שבחרו ביקורים במרכז יום	רמת הגמלה
סך הכל	כל הביקורים	יותר מ-3/4 ופחות מהכל	יותר מחצי עד 3/4	יותר מרבע עד חצי	עד רבע	לא ביקרו כלל		
100.0	33.3	61.1	5.6	0.0	0.0	0.0	18	1 מחצית
100.0	41.4	44.3	9.1	2.3	1.6	1.3	307	1 מלאה
100.0	27.8	57.4	7.0	2.6	0.9	4.3	115	2 מחצית
100.0	38.0	47.7	7.5	2.6	1.0	3.2	1,464	2 מלאה
100.0	36.0	47.7	11.2	1.5	2.0	1.5	197	3 מחצית
100.0	32.1	53.7	7.6	3.2	1.1	2.3	3,066	3 מלאה
100.0	26.1	57.4	8.7	5.2	0.0	2.6	115	4 מחצית
100.0	32.8	54.8	6.2	2.7	1.1	2.4	2,329	4 מלאה
100.0	48.9	39.7	2.8	3.5	1.4	3.5	141	5 מחצית
100.0	30.7	57.8	6.0	2.2	1.0	2.3	1,772	5 מלאה
100.0	41.9	47.8	4.9	2.0	0.0	3.4	203	6 מחצית
100.0	33.6	56.0	4.9	1.9	0.7	2.8	2,537	6 מלאה
100.0	33.6	53.8	6.5	2.6	1.0	2.6	12,264	סך הכל

השוואה בין תוכניות הטיפול לביקורים בפועל¹ מעלה כי בדצמבר 2022 33.6% מהזכאים ביקרו במרכז היום לפי תוכנית הטיפול שלהם ובסך הכל 87.4% ביקרו יותר מ-3/4 מהימים שנקבעו להם (לוח 1). עוד 10.1% ביקרו יום אחד לפחות ועד 3/4 מימי הביקור,

1 לפי חשבונות שהוגשו על ידי מרכזי היום ואושרו בידי הביטוח הלאומי.

ו-2.6% לא ביקרו כלל. השוואה לפי רמת הגמלה ושיעורה (מלאה או מחצית) מעלה כי שיעורי הזכאים שביקרו יותר מ-3/4 מימי הביקור בחודש לפי תוכנית הטיפול הם 83%-90% ברמות הגמלה השונות (לוח 1). כשליש ביקרו במרכז יום בכל הימים וכ-87% ביקרו במרכז יום יותר מ-3/4 מהימים – גברים ונשים במידה שווה (לוח 2). בדיקה לפי גיל מעלה, כי בכל קבוצות הגיל שיעורי המבקרים יותר מ-3/4 מן הימים היו גבוהים מ-85% בכל קבוצות הגיל ונטו לעלות מעט עם הגיל (לוח 3).

לוח 2: הזכאים שנבחרו במרכז יום. לפי מין ושיעורי הביקורים בפועל, דצמבר 2022

הביקורים בפועל בכלל הביקורים בתוכנית (%)							זכאים שבחרו ביקורים במרכז יום	
סך הכל	כל הביקורים	יותר מ-3/4 ופחות מהכל	יותר מחצי עד 3/4	יותר מרבע עד חצי	עד רבע	לא ביקרו כלל		
100.0	33.3	53.9	6.8	2.4	1.1	2.5	8,375	נשים
100.0	34.2	53.5	5.9	3.0	0.8	2.6	3,889	גברים
100.0	33.6	53.8	6.5	2.6	1.0	2.6	12,264	סך הכל

לוח 3: הזכאים שנבחרו במרכז יום. לפי גיל ולפי שיעור הביקורים בפועל, דצמבר 2022

הביקורים בפועל בכלל הביקורים בתוכנית (%)							זכאים שבחרו ביקורים במרכז יום	גיל
סך הכל	כל הביקורים	יותר מ-3/4 ופחות מהכל	יותר מחצי עד 3/4	יותר מרבע עד חצי	עד רבע	לא ביקרו כלל		
100.0	36.9	49.0	5.9	2.0	2.0	4.2	404	עד 69
100.0	33.6	51.5	5.6	3.9	1.5	4.0	1,232	74-70
100.0	33.3	53.0	7.1	3.0	1.0	2.6	2,302	79-75
100.0	32.4	54.5	7.4	2.4	0.9	2.4	3,530	84-80
100.0	34.5	54.3	6.0	2.3	0.9	2.0	3,161	89-85
100.0	34.4	54.4	6.0	2.2	0.6	2.4	1,330	94-90
100.0	32.8	58.0	3.9	0.7	1.6	3.0	305	+95
100.0	33.6	53.8	6.5	2.6	1.0	2.6	12,264	סך הכל

ביטוח סיעוד

במהלך דצמבר 2022 ביקרו 11,950 זכאים במרכזי יום ב-12.2 ביקורים בממוצע (לוח 4). מספר הביקורים בחודש תלוי בכמה גורמים: רמת הגמלה (לרבות האם היא מלאה או מחצית, לפי מבחן הכנסות), סוג הגמלה (שירותים או משולבת), העדפה אישית ומספר ימי העבודה בחודש.

מספר הביקורים הממוצע במרכז יום נטה לעלות עם העלייה ברמת הגמלה, אם כי לא לפי השינוי במספר היחידות השבועיות – למשל, ברמה 6 (גמלה מלאה) מספר הביקורים היה גבוה ברבע בהשוואה לרמה 1 (גמלה מלאה). בקרב מקבלי מחצית הגמלה ההבדל היה גבוה יותר, יותר מ-60. מספר הביקורים הממוצע היה גבוה יותר בקרב מקבלי גמלה מלאה לעומת מקבלי מחצית הגמלה באותה הרמה, אך לא פי שניים אלא בין כ-7% יותר ברמה 6 ל-37% ברמה 1 (לוח 4).

לוח 4: מספר ביקורים ממוצע לפי רמת הגמלה, דצמבר 2022

רמת הגמלה	מספר המבקרים	מספר ביקורים ממוצע	פערי ביקורים של מקבלי מחצית גמלה (%)	פערי לעומת ביקורים של מקבלי גמלה (%)	פערי לעומת מחצית גמלה ברמה 1 (%)
1 מחצית	18	7.9			
1 מלאה	303	10.9	37.3		
2 מחצית	110	8.1			1.3
2 מלאה	1,417	10.6	32.2	-2.4	
3 מחצית	194	10.3			30.1
3 מלאה	2,995	11.6	12.4	6.4	
4 מחצית	112	9.4			18.4
4 מלאה	2,272	12.0	27.8	10.2	
5 מחצית	136	11.8			48.6
5 מלאה	1,731	13.3	12.4	21.7	
6 מחצית	196	12.9			62.8
6 מלאה	2,466	13.8	6.8	26.6	

מספר הביקורים הממוצע בחודש בקרב גברים היה גבוה בביקור משל הנשים (לוח 5). בקרב בני 80 ויותר נטה המספר לעלות עם הגיל, ובקרב בני פחות מ-80 נטה לרדת (לוח 6).³

לוח 5: מספר ביקורים ממוצע לפי מין, דצמבר 2022

מין	מספר המבקרים	מספר ביקורים ממוצע	פער בהשוואה לנשים (%)
נשים	8,163	11.9	
גברים	3,787	12.9	8.4

לוח 6: מספר ביקורים ממוצע לפי גיל, דצמבר 2022

גיל	מספר המבקרים	מספר ביקורים ממוצע	פער בהשוואה לקבוצת הגיל "עד 69" (%)
עד 69	404	12.0	
74-70	1,232	11.8	-1.3
79-75	2,302	11.7	-2.3
84-80	3,530	12.1	1.4
89-85	3,161	12.5	4.1
94-90	1,330	12.8	6.8
+95	305	13.6	13.4

ב-2022 שילם המוסד לביטוח לאומי למרכזי היום 305 מיליון ש"ח שהיוו 2.2% מההוצאה לגמלאות סיעוד (כולל גמלאות בכסף) ו-2.9% מההוצאה לשירותי סיעוד (לוח 7). בעקבות הרפורמה והגידול במספר הזכאים ובעקבות מגפת הקורונה (ראו את ההוצאה הנמוכה

- 2 תפלגות רמות הגמלה בקרב הגברים (לוח 5) נוטה קצת יותר לרמות הגבוהות (ברמות 1-2 השיעורים בין הנשים ובין הגברים זהים (כ-15.5% במצטבר); ברמות 3-4 השיעור בקרב הנשים גבוה יותר [48.2% במצטבר לעומת 43.2%] וברמות 5-6 השיעור בקרב הגברים גבוה יותר [41.4% לעומת 36.3%]), ומנגד, יש בין הגברים שיעור כמעט כפול של מקבלי מחצית הגמלה, 9.6% לעומת 4.9% (גם השיעורים של מקבלי גמלאות בעין בלבד בקרב הנשים גבוהים יותר מבקרב הגברים – 29.6% לעומת 26.7% בהתאמה). כיוון שהשיעורים של מקבלי מחצית הגמלה בקרב נשים ובקרב גברים הם נמוכים יחסית, להתפלגות רמות הגמלה ולמספר היחידות שאפשר להקצות לביקורים ככל שרמת הגמלה גבוהה יותר, יש השפעה רבה יותר.
- 3 בקרב בני פחות מ-80 שיעורי הזכאים ברמות 4 ו-6 עולים עם הגיל, אך יורדים ברמות 3 ו-5 (לוח 6); שיעור מקבלי מחצית הגמלה עולה עם הגיל בקרב בני פחות מ-80 ויורד בהדרגה בקרב בני 80 ויותר. נתונים אלה, שאינם מובאים כאן, מסייעים להסביר את המגמה המצוינת. שיעורי מקבלי גמלה בעין בלבד בקרב בני פחות מ-90 הם קרובים למדי (כ-25%-29%), ובקרב בני 90 ויותר הם עולים לכ-35%-40% וגם בכך יש להאיר על המגמות.

ביטוח סיעוד

יותר ב-2020 (בהשוואה ל-2019), סך ההוצאה למרכזי היום אמנם לא קטן (בשל עדכון התעריפים והגידול המחודש במספר הזכאים), אבל חלקה בכלל ההוצאה לגמלאות סיעוד ולשירותי סיעוד ירד מכ-4% ב-2017 ל-2%-3% בשנים 2020-2022.

לוח 7: סך ההוצאה* למרכזי יום (מיליוני ש"ח, מחירים שוטפים), וכאחוזים מההוצאה לגמלאות סיעוד ולשירותי סיעוד, 2017-2022

שנה	ההוצאה לגמלאות סיעוד	ההוצאה לשירותי סיעוד	ההוצאה למרכזי יום	כאחוז מההוצאה לגמלאות סיעוד	כאחוז מההוצאה לשירותי סיעוד
2017	6,065	5,934	237	3.9	4.0
2018	6,778	6,578	246	3.6	3.7
2019	8,085	7,161	269	3.3	3.8
2020	10,672	8,460	239	2.2	2.8
2021	12,552	9,653	289	2.3	3.0
2022	13,877	10,417	305	2.2	2.9

* לפי העלות בחודש נתון של השירותים שניתנו או הגמלאות בכסף ששולמו בעבור אותו חודש; בירחון הסטטיסטי ההוצאה על שירותים היא לפי מועד התשלום.

לוח 15: התשלומים ששולמו בביטוח סיעוד לפי סוג התשלום (מיליוני שקלים, מחירי 2022), 2018-2022

שנה	סך הכל	גמלאות סיעוד	העברה לגורמי חוץ*	פיתוח שירותים	מאושפזים במוסדות סיעוד	על חשבון הסכמים עם משרד האוצר**	תשלומים מנהליים לגורמי חוץ***
2018	7,462.6	7,210.6	108.0	51.3	81.6	7.5	3.6
2019	8,901.9	8,640.4	120.4	43.8	85.2	8.3	3.9
2020	11,794.4	11,545.1	109.3	35.0	90.4	12.3	2.3
2021	13,632.1	13,426.3	88.7	25.7	83.4	7.4	0.6
2022	14,306.9	14,089.9	87.6	20.1	83.8	24.8	0.6

* העברות למשרד הרווחה והשירותים החברתיים ולקופת חולים כללית לבקרה על תוכניות הטיפול, תשלומים למעריכות למבחני תלות ושיפוי חברות סיעוד על רכישת ציוד מגן נגד קורונה למטפלות.

** גמלאות לעולים חדשים שהפכו זכאים בתום השנה הראשונה להגעתם לישראל.

*** לרבות סיוע משפטי ומחקרים.

ב-2022 עלו ריאלית התשלומים בביטוח סיעוד, לרבות התשלומים לגמלאות, ב-5.0% לעומת 2021, בשל המשך הגידול במספר הזכאים בעקבות הרפורמה (10.7% בממוצע חודשי). עם זאת,

הגידול בהיקף הגמלאות בכסף ברמות 2-6 (שערכן 80% בלבד מערך הגמלה המקבילה בעין) וירידת ממוצע היחידות לשבוע לזכאי (מ-16.88 ל-16.82, ראו לעיל "מאפייני הזכאים") – בזכות כניסת זכאים חדשים ברמות נמוכות והגידול בחלקם היחסי בכלל הזכאים – מיתנו במידה מוגבלת את העלייה בתשלומים. הרפורמה בסיעוד, הגידול הדמוגרפי, הגברת המודעות ומיצוי הזכאות הובילו לכך שבין 2018 ל-2022 כמעט והוכפלו התשלומים לביטוח סיעוד.